

DOSAR:
„Românistica – stare de fapt”. I

Românistica la Universitatea din Sofia

Vasilka ALEKSOVA

În ultimii zece ani, în Bulgaria a crescut sensibil interesul față de limba română. Învățarea ei intră în programele unor specializări la Universitatea din Sofia, ca și la alte universități din țară, și, de asemenea, în programele a două licee din Sofia, unul particular, cu profil balcanic, și altul de stat, cu predare în limbi străine.

La Universitatea din Sofia există deja o lungă tradiție în predarea limbii române. Ani de-a rândul, în cadrul Lectoratului de limbă română, mulți studenți filologi și istorici, ca și cercetători științifici, au învățat această limbă cu profesori renumiți din România, printre care Arion Vraciu, Valentin Chelaru, Maria Rădulescu, Dorin Gămulescu, Dumitru Zavera ș.a. Din anul 1983, la Catedra de romanistică (Facultatea de Filologie Clasice și Noi), s-a deschis și funcționează până în prezent specialitatea *Filologie română*. Micul colectiv de profesori, completat și ajutat de lectorii români (în acești 23 de ani – C. Geambașu, M. Moraru, G. Bold, D. Zavera ș.a.), ca și de profesori din alte facultăți, a pregătit multe generații de specialiști în limba și literatura română. Specialitatea a avut la început numai două cadre didactice – conf. dr. Daniela Stoianova (prima profesoară de română la Catedra de romanistică) și lect. dr. Milena Velinova (acum stabilită în SUA) – amândouă absolvente ale Universității din București. Mai târziu au fost încadrate ca asistente două absolvente ale acestei specialități, bune cunoscătoare a limbii române – Rumiana Liutakova (acum lector dr.) și Vanina Bojikova. Alți absolvenți au colaborat în diferite perioade, având funcția de bază în alte instituții. În afară de cursurile practice de română, profesoarele din acest mic colectiv țin și cursurile teoretice de limba română contemporană, publică manuale (vezi Stoianova 1992; Stoianova 1998; Stoianova, Liutakova 2002), studii și articole în domeniul relațiilor lingvistice și al lingvisticii contrastive. Tânăra asistentă Vanina Bojikova traduce cu succes din Mircea Cărtărescu, pregătindu-și în același timp teza de doctorat asupra literaturii române postmoderniste. Cursul de literatura română veche este susținut de la început de colaboratoarea Catedrei, dr. Kička Diamandieva, iar cel de literatura modernă și contemporană – de conf. dr. Rumiana Stanceva, secretar științific al Institutului de balcanistică din Sofia, cunoscut cercetător de literatura comparată și excelent traducător din limba română. Întâlnirea publicului bulgar cu poeți și scriitori importanți ca Lucian Blaga, Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu (pentru a nu pomeni decât numele mari) i se datorează domniei sale. R. Stanceva a dedicat multe studii și articole literaturii române (de ex. volumul Stanceva 1994; Kuzmanova, Stanceva, Aleksova 1999), dovedind o bună cunoaștere a scriitorilor și a ideilor literare în spațiul cultural românesc. Istoria limbii a fost predată pe rând de lect. dr. Milena Velinova, conf. dr. Vasilka Aleksova (absolventă a Universității din București) și asist. Karola Petkova (în ultimii ani), iar dialectologia de Milena Velinova și Vasilka Aleksova (autor al unui mic manual pentru studenții bulgari – Aleksova 2004). Două cursuri teoretice, ținute de lingviști cunoscuți

și în străinătate, largesc cunoștințele studenților despre locul limbii române printre limbile romanice (prof. dr. Jivko Boiagiev) și printre limbile balcanice (prof. dr. doc. Petia Asenova). Cercetările științifice ale acestor savanți se bucură de aprecierea specialiștilor bulgari și străini (Boiagiev 2004, Asenova 2002). Deși rare, unele prezentări de cărți sau comemorări, organizate la Catedra sau la Ambasada Română din Sofia, sunt un bun prilej pentru întâlnirea foștilor studenți, profesori, traducători, adică a tuturor celor care reprezintă românistica bulgară actuală.

În anul 1994, la inițiativa profesorilor Petia Asenova și Mosko Moskov, la Facultatea de Filologii Slave (Catedra de lingvistică generală, indoeuropeană și balcanică) a Universității din Sofia s-a înființat o nouă specialitate – *Balcanistică*. Specialitatea are un program complex de 5 ani (se termină numai cu diplomă de masterat), organizat în trei blocuri de discipline teoretice – lingvistică, literatură și istorie, cu profesori de la catedra respectivă, dar și de la alte catedre și facultăți, ca și de la unele institute ale Academiei. Importanța programului poate fi subliniată citând numai câteva dintre cursurile existente: lingvistică areală, sociolingvistică, lingvistică balcanică, lingvistică indoeuropeană, literatura comparată sud-est europeană, antropologie culturală, religii și culte în Balcani, istoria antică, medievală și modernă a Europei de sud-est ș.a.m.d. O parte importantă din acest program ocupă cursurile practice. Se învață cele trei limbi sud-est europene – albaneza, greaca, româna, care, împreună cu bulgara, sunt considerate nucleul Uniunii lingvistice balcanice. O atenție specială este acordată literaturilor scrise în aceste limbi. La specialitatea *Balcanistică* cursurile practice de limba română sunt conduse de V. Aleksova și de Ioana Culincu-Peeva (originară din Iași), iar la literatura română – de Rumiana Stanceva (perioada modernă) și V. Aleksova (perioada veche, înlocuind pe regretata colegă Pavlina Boiceva, specialistă în literatura română veche, cu multe studii în acest domeniu). În afara disciplinelor obligatorii, studenților li se propun și unele cursuri la alegere. Uneori astfel de cursuri (diferite în fiecare an) sunt dedicate în special limbii și etnografiei române sau relațiilor etnolingvistice bulgaro-române, de exemplu – *Riturile românești de înmormântare* (ținut de dr. Valentina Vaseva de la Institutul de etnografie), *Terminologia riturilor de trecere în limbile bulgară și română* (ținut de V. Aleksova). Lucrările de licență ale studenților noștri vizează deseori probleme ale relațiilor lingvistice, literare și culturale bulgaro-române. Unii dintre absolvenți, care manifestă interes științific încă din anii studenției, având pregătire complexă și cunoștințe serioase, se prezintă cu succes la examene de doctorat la Academie și la Universitate. Avem deja mulți doctoranzi, dintre care trei se ocupă în mod special de literatură română, sub îndrumarea conf. dr. Rumiana Stanceva. Am putea spune că cele două specialități în care se predă limba română formează treptat un colectiv tot mai mare de româniști, dedicați studiului acestei limbi, precum și literaturii și culturii române. Studenții balcaniști mai buni sunt incluși, atunci când este posibil, în proiecte științifice, la care lucrează profesorii de la Catedră. Astfel, în 2005 câțiva studenți au luat parte la două cercetări pe teren: în Albania – la bulgarii și aromânii din regiunea Korci (împreună cu prof. Petia Asenova și cu V. Aleksova), și în Bulgaria – la românii din regiunea Plevnei (cu V. Aleksova). Au făcut înregistrări de limbă, au fotografiat instrumente specifice, țesături, port popular, subliniind, mai ales în satele de pe lângă Dunăre, cunoștințele serioase de limba română și de istorie ale acestei minorități. Înregistrările făcute vor fi folosite și pentru lucrările lor de diplomă. O studentă din acest grup, Teodora Donceva, a cercetat singură, în

anul 2005, graiul unei comunități de rudari de pe lângă Veliko Tărnovo, făcând o lucrare de licență bine documentată asupra acestui grai românesc și prezentând o parte din ea la o conferință științifică.

Specialitatea *Balcanistică* există și la Universitatea din Veliko Tărnovo, iar de câțiva ani – la Blagoevgrad și Plovdiv. La universitățile din ultimele două orașe o pondere mai mare o are, însă, învățarea limbii grecești. La Velico Tărnovo specialitatea are aproape același program cu cea din Sofia. Între studenții balcaniști și profesorii celor două universități există o colaborare demnă de remarcat. În fiecare an sunt organizate (o dată la Sofia, o dată la Veliko Tărnovo) conferințe studențești, la care elevii noștri își prezintă primele încercări științifice, își împărtășesc lecturi, experiențe din călătorii și participări la diferite cursuri de vară în țările sud-est europene. Uneori studenții înșiși se ocupă de publicarea comunicărilor prezentate. În anul 2004 Specialitatea de *Balcanistică* din Sofia a sărbătorit 10 ani de la înființare. Atunci conferința anuală a fost organizată în mod festiv, luând parte la ea atât studenții, cât și profesorii de la această specialitate. Lucrările prezentate au fost editate într-un volum (v. 10 ani Balcanistică 2005). Aceste conferințe (la care iau parte uneori și tineri de la Folologie română) s-au dovedit extrem de utile studenților și un prilej de a se întâlni tânăra generație de româniști.

Toți profesorii care se ocupă cu predarea limbii și literaturii române își continuă și cercetările științifice în domeniul relațiilor lingvistice, literare și culturale bulgaro-române, publicând numeroase studii și articole, recenzii și note, participând la diferite întâlniri științifice. Am putea spune că realizările de până acum, deși modeste, fac cinste românicității bulgărești. Diferitele programe actuale de cercetare și mobilitate ar ajuta colaborarea între universitățile din țările noastre și ar da mai bune posibilități studenților de a cunoaște limbile, literatura, istoria și cultura celor două popoare.

Bibliografie

- Алексова, В., *Румънска диалектология*, София, 2004.
Асенова, П., *Балканско езикознание*, 2 ed., Велико Търново, 2002.
Бояджиев, Ж., *Увод в романското езикознание*, 3 ed., София, 2004.
Кузманова, А., Станчева, Р., Алексова, В., *Румъния*, София, 1999.
Станчева, Р. Л., *Модерната румънска поезия в български прочит*, София, 1994.
Stoianova, D., *Manual de limba română (anii II-III)*, Sofia, 1992.
Stoianova : Д. Стоянова, *Румънска граматика*, София, 1998.
Стоянова, Д., Лютакова, Р., *Румънски език. Сборник с упражнения*, София, 2002.
10 години специалност Балканистика, София, 2005.

The Romanian Studies in the Sofia University

In Bulgaria, the interest on the Romanian language and culture has grown during the last few years. In the Sofia University, Romanian language is intensely studied in two subjects. Their programs, additional activities and lecturers are briefly introduced here.

*Sofia University
Bulgaria*

